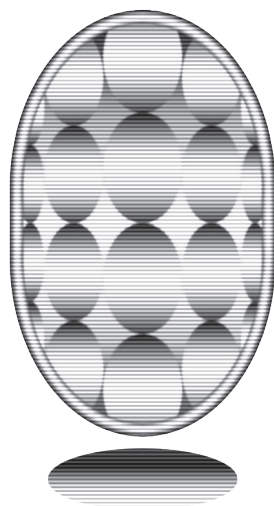

Povídky o prostoru a čase

Křišťálové vejce

Ještě asi před rokem stával nedaleko náměstíčka Seven Dials zaprášený obchůdek, jehož průčelí zdobil nečasem ošlehaný žlutavý nápis C. CAVE, PREPARÁTOR A STAROŽITNÍK. Výloha krámku přetékala roztodivnými předměty – našli byste tam sloní kly, neúplné sady šachových figurek, korálky a zbraně, také krabice s očima, dvě tygří lebky a jednu lidskou, několik od molů prožraných vycpaných opic (z nichž jedna v rukou držela lampu), starožitnou komodu, pštrosví vejce poseté mušinci, naviják a také jedno neskutečně špinavé, prázdné akvárium. V době, kdy začíná tento příběh, tam byl také vystaven velký, nádherně se lesknoucí křišťál, vybroušený do tvaru vejce. A právě tento křišťál si prohlíželi dva muži, postávající venku před výlohou. Jeden z nich byl vysoký, štíhlý duchovní, druhý pak mladík s černým plnovousem, snědou pleť a prostým šatem. Snědý mladík během hovoru nadšeně gestikuloval. Podle všeho se ze všech sil pokoušel přesvědčit svého společníka, aby exponát zakoupil.

Zatímco tam takto postávali, vešel do svého obchodu pan Cave. Na bradce měl stále ještě přilepené zbytky chleba s máslem od snídaně. Když spatřil oba muže a dovtípil se, co je objektem jejich zájmu, byl jeho klid tentam. Provinile se ohlédl přes rameno a tiše zavřel dveře. Byl to již starý muž malé postavy, s bledou tváří a zvláště vodnatýma modrýma očima. Jeho vlasy byly špinavě našedlé. Na sobě měl ošuntělý modrý redingot, starodávný hedvábný klobouk a papuče dosti sešlapané na patách. Nepřestával sledovat dohadující se muže. Duchovní zajel rukou hluboko do kapsy kalhot, prohrábl hrst peněz a pak se na znamení souhlasu usmál, až se mu při tom zablyskly zuby. Když vešli do obchodu, zasmušilost pana Cavea ještě vzrostla.

Duchovní se bez jakýchkoliv formalit okamžitě dotazoval na cenu křišťálového vejce. Pan Cave se nervózně ohlédl po

dveřích do salonu a odvětil, že pět liber. Duchovní protestoval, že to je příliš mnoho, jak směřem ke svému společníkovi, tak směřem k panu Caveovi. Bylo to opravdu mnohem víc, než za ně chtěl pan Cave dostat, když je dal do prodeje. Ted' mělo přijít na řadu smlouvání. Pan Cave se však postavil do dveří a otevřel je. „Má cena je pět liber,“ prohlásil, jako by se chtěl vyvarovat pro něj zbytečných dohadů. V té chvíli se nahoře nad roletkou, za skleněnou výplní dveří do salonu objevila horní polovina ženské tváře a se zájmem pohlížela na dva zákazníky. „Má cena je pět liber,“ zopakoval třesoucím se hlasem pan Cave.

Snědý mladík byl doposud toliko divákem, který si Cavea se zájmem prohlížel. Ted' však promluvil. „Dejte mu těch pět liber,“ prohlásil. Duchovní na něj pohlédl, zda to skutečně myslí vážně. Když se opět obrátil na pana Cavea, spatřil, že je bledý jako stěna. „Je to spousta peněz,“ konstatoval duchovní a jal se šátrat v kapse a odpočítávat hotovost. Měl však u sebe jen něco přes třicet šilinků, a proto se obrátil na svého společníka, s nímž jej evidentně pojil nadmíru blízký vztah. Pan Cave tak měl čas utřídit si myšlenky, aby mohl po chvíli počít značně rozrušeně vysvětlovat, že to křišťálové vejce vlastně není až tak úplně na prodej. Oba zákazníci to přirozeně překvapilo a chtěli vědět, proč si na to nevzpomněl dříve, než se s ním pustili do smlouvání. Pana Cavea to sice vyvedlo z míry, ale dál trval na svém, že křišťálové vejce není toho odpoledne na prodej a že se již ozval jiný kupec. Ti dva, kteří to pochopili jako pokus vyšroubovat cenu ještě o něco výše, se naoko měli k odchodu. V té chvíli se však otevřely dveře od salonu a v nich se zjevila majitelka tmavé ofiny a malých oček.

Byla to korpulentní dáma hrubých rysů, mnohem mladší a podstatně rozložitější než pan Cave. Kráčela ztěžka a celá se rděla. „Ten křišťál je na prodej,“ prohlásila. „A pět liber je velice dobrá cena. Nechápu, oč ti jde, že nechceš nabídku těchto dvou pánů přijmout.“

Pan Cave, jehož vyrušení značně popudilo, na ni přes obroučky brýlí vrhl zlostný pohled. Vzápětí nepřilíši sebejistě hájil

své právo vést obchod podle svého. Propukla hádka. Oba zákazníci se zájmem a jistým pobavením přihlíželi a čas od času podpořili paní Caveovou nějakým návrhem. Pan Cave, teď již zlostí bez sebe, i nadále trval na oné neuvěřitelné a zmatečné historice o ranním zájemci o koupi křišťálu. Byl rozčilený na nejvyšší míru. Avšak s neskutečnou vytrvalostí stále dokola opakoval totéž. Tuto podivnou výměnu ukončil až mladý orientálec. Navrhl, že se vrátí, dejme tomu, za dva dny – a tím pádem bude mít ten údajný zájemce dost času. „A pak již nebude zbytí,“ dodal duchovní, „pět liber.“ Paní Caveová se jala omlouvat za manžellovo chování, prý je někdy „poněkud výstřední“. Když oba zákazníci odešli, manželská dvojice se oddala již ničím nerušené debatě ohledně předchozího incidentu a všeho, co s ním souviselo.

Paní Caveová mluvila s manželem bez jakýchkoliv okolků. Chudák malý se celý třásl pod tíhou emocí a zamotával se do svých smyšlenek. Na jedné straně tvrdil, že má v rukávu ještě jiného kupce, na druhé zase oponoval, že křišťál má cenu přinejmenším deseti guinejí. „Tak proč sis řekl o pět liber?“ nedala se jeho žena.

„Obchod je moje věc!“ odsekl jí pan Cave.

Pan Cave sdílel byt s nevlastním synem a nevlastní dcerou. U večeře přišel celý obchod znovu na přetřes. Nikdo z přítomných neměl o obchodních metodách pana Cavea zrovna valné mínění. Jeho chování jim připadalo jako čiré bláznovství.

„Podle mě odmítl ten křišťál prodat už dříve,“ prohlásil nevlastní syn, asi osmnáctiletý vytáhlý mladík.

„Pět liber, jen považte!“ zvolala nevlastní dcera, svárlivá to šestadvacetiletá dívka.

Odpovědi pana Cavea nestály za nic. Stále jen nepřesvědčivě mumlal, že se v obchodě vyzná nejlépe ze všech. Odehnali jej pak od zpola nedojedené večeře, aby na noc zavřel obchod. Uši mu jen hořely a oči za brýlemi měl plné usouzených slz. Proč jen nechával ten křišťál tak dlouho ve výloze? Taková bláznivina! To trápilo pana Cavea nejvíc, protože v té chvíli netušil, jak by se mohl prodeji vyhnout.

Po večeri se nevlastní dcera se synem vyšňořili a odešli ven. Jeho manželka se posléze odebrala nahoru, aby nad horkým nápojem s citronem, cukrem a dalšími přísadami dumala o finanční stránce prodeje krystalu. Pan Cave se vrátil do obchodu a setrval v něm až do pozdních večerních hodin, prý aby upravil zdobné skalky pro příbytky zlatých rybek. Ve skutečnosti tam byl z osobních důvodů, jež budou osvětleny později. Další den paní Caveová zjistila, že křišťálové vejce z výlohy zmizelo a přestěhovalo se hned vedle bazarových knih o rybaření. Vrátila je tedy zpět na viditelné místo. Ale do hádky na toto téma se již nepouštěla, od dalších debat ji odrazovala silná migréna. Pana Cavea dokázalo odradit cokoliv. Nevlídný den pomalu plynul. Pan Cave byl roztržitější než obvykle a také mnohem podrážděnější. Odpoledne, když se paní Caveová jako vždy oddala spánku, pak vejce z výlohy opět odstranil.

Dalšího dne musel pan Cave doručit do jedné z lékařských škol zásilku menších žraloků, které potřebovali k pitvě. V době jeho nepřítomnosti se paní Caveová v duchu znovu zaobírala křišťálem, a především způsobem, jak co nejlépe utratit tak velkou sumu pěti liber. Už přišla na několik vynikajících nápadů – mimo jiné chtěla šaty ze zeleného hedvábí a pak také na výlet do Richmondu –, když ji zvonek na dveřích přivolal do obchodu. Zákazník nebyl nikdo jiný než jeden učitel z univerzity, který si přišel stěžovat, že předchozího dne neobdržel jakési objednané žáby. Paní Caveová tuto část manželova podnikání nesla s nelihostí. Dotyčný pán, v poněkud agresivním rozpoložení, po krátké slovní výměně odešel – z jeho pohledu vše proběhlo ve vši slušnosti. Paní Caveová očima zcela přirozeně zabloudila k výloze. Chtěla se pohledem ujistit o přítomnosti pěti liber a možnosti uskutečnit svůj sen. K jejímu překvapení však křišťál zmizel.

Došla k místu za pokladnou, kde ho našla předchozího dne. Ani tam však nebyl, a tak se jala horečně prohledávat celý obchod.

Když se pan Cave vrátil asi tak ve tři čtvrtě na dvě odpoledne z pochůzky kvůli žralokům, našel obchod v poněkud ne-

utěšeném stavu a svou ženu pak značně rozhořčenou vkleče za pultem, kde se přehrabovala v jeho preparátorském vybavení. Když za pultem zaslechla cinkání zvonku ohlašující jeho návrat, celá zrudla hněvem a okamžitě jej osočila, že „to schoval“.

„Schoval co?“ divil se pan Cave.

„Ten křišťál!“

Nato pan Cave, očividně překvapený, spěchal k výloze. „On tu není?“ zvolal. „Proboha! Kam se jen mohl podít?“

V téže chvíli do obchodu vešel z jiné místnosti Caveův nevlastní syn, který se domů vrátil asi minutu před panem Cavem. Mladík již zcela nepokrytě nadával. Učil se u kupce s bazarovým nábytkem o pár domů dál a k rodičům se vracel na oběd. Když zjistil, že jídlo není hotové, byl přirozeně rozčilen.

Jakmile se však dozvěděl o zmizení křišťálu, na jídlo okamžitě zapomněl a hněv obrátil namísto matky na nevlastního otce. V první chvíli si samozřejmě mysleli, že ho otec někam schoval. Ale pan Cave zcela rezolutně popíral, že by o jeho osudu cokoliv věděl, a klidně v dané věci přísahal na všechny svaté. Vzápětí začal obviňovat svou ženu a nakonec i jejího syna, že vejce ukradli, aby ho mohli sami někde prodat. Tak započala rozjitřená a emočně vypjatá debata, kterou ukončila až paní Caveová výstupem někde na pomezí hysterie a amoku. Následkem toho všeho se nevlastní syn odpoledne o půl hodiny opozdil s návratem do obchodu s nábytkem a pan Cave se před emočními výlevy své ženy raději ukryl v obchodě.

Večer se k celé záležitosti ještě vrátili, už s o něco menším zanícením. Pokusili se na to pohlížet nestranně, pod dohledem nevlastní dcery. Večeře neutěšeně plynula a nakonec vyústila v srdceryvnou scénu. Pan Cave se nadmíru rozhněval a s mohutným prásknutím předních dveří odkráčel. Zbylí členové rodiny na něm s vědomím, že je bezpečně pryč, nenechali nit suchou a poté prohledali dům od půdy až po sklep v naději, že někde křišťál naleznou.

Následujícího dne se znovu ohlásili ti dva zákazníci. Přijala je paní Caveová, málem v slzách. Prý že si nikdo neumí

představit, co všechno od pana Cavea během jejich společné manželské pouti zkusila... Také jim poněkud zkreseně vylíčila záhadné zmizení křišťálu. Duchovní i orientálec se na sebe mlčky usmáli a prohlásili, že to je vskutku zvláštní. Zrovna když se jim paní Caveová chystala vylíčit celý svůj životní příběh, zvedli se k odchodu. Protože se však paní Caveová nechtěla svého snu vzdát, požádala duchovního o adresu, aby jej mohla v případě, kdyby se jí podařilo z pana Cavea něco vydolovat, nějak kontaktovat. Adresu dostala, ale vzápětí ji někam založila. Paní Caveová si však nemůže vzpomenout kam.

Večer již byli Caveovi emocionálně značně otupělí. Pan Cave, který strávil odpoledne mimo dům, zachmuřeně večerel v osamění, což byla oproti bouřlivým výměnám předchozích dní příjemná změna. Po nějaký čas panovalo v domácnosti Caveových značné napětí, ale ani křišťál, ani zákazníci se již neobjevili.

Aniž chceme nějak přilévat olej do ohně, je nutné říci, že pan Cave lhal. Samozřejmě velice dobře věděl, kde se křišťál nalézá. Byl u pana Jacobyho Wace, odborného asistenta v Nemocnici svaté Kateřiny ve Westbournské ulici. Byl uložen ve skříňce částečně kryté černým sametem, hned vedle karafy s americkou whiskou. Právě od pana Wace pocházejí detailní informace, na nichž tento příběh stojí. Pan Cave křišťál odnesl do nemocnice v pytlí spolu se žraloky a naléhal na mladého vědce, aby mu předmět uschoval. Pan Wace měl v první chvíli pochyby. Jeho vztah k panu Caveovi byl dosti zvláštní povahy. Měl však slabost pro rázovité charaktery, navíc nejednou pozval pana Cavea k sobě domů, aby s ním popil a zakouřil si, takže měl tu čest poznat jeho humorný postoj k životu a hlavně k vlastní ženě. Pan Wace se taktéž setkal s paní Caveovou, která se jej ujala ve chvílích, kdy nebyl pan Cave přítomen. Věděl, že je pan Cave pod neustálým dohledem, takže když celou záležitost nestranně posoudil, rozhodl se, že poskytne křišťálu útočiště. Pan Cave mu přislíbil, že mu později podrobněji vysvětlí důvody své pozoruhodné pří-

chylnosti vůči tomuto křišťálu, ale již tehdy prozradil, že jde o něco, co v něm viděl. Zastavil se u pana Wace ještě téhož večera.

Vylíčil mu komplikovanou historii. Křišťál prý do jeho držení přešel spolu s dalšími věcmi při nuceném odprodeji majetku jiného obchodníka, a protože pan Cave netušil, jakou by mohl mít cenu, odhadl jej na deset šilinků. S touto cenou byl vystaven několik měsíců. Když již uvažoval, že by ho zlevnil, učinil pozoruhodný objev.

V té době se netěšil dobrému zdraví – je nutné konstatovat, že celá ta věc mu brala mnoho fyzických sil – a zároveň ho dost trápilo přehlížení, a dokonce i špatné zacházení ze strany manželky a nevlastních dětí. Jeho žena byla marnivá, rozhozovačná a necitlivá osoba s čím dál větším sklonem k tajnému pití. Nevlastní dcera pak byla sprostá a přehnaně sebevědomá dívka a nevlastní syn vůči němu pociťoval značný odpor, který se již ani neobtěžoval skrývat. Pana Cavea tížila zodpovědnost spojená s jeho obchodem a pan Wace měl za to, že se čas od času oddává nestřídmému pití. Svůj život započal docela dobře zabezpečen, dostalo se mu i slušného vzdělání, ale teď již dlouhé týdny trpěl melancholií a nespavostí. Protože nechtěl obtěžovat rodinu, vždy když nemohl dále snášet své myšlenky, vykradl se potichu od své ženy a toulal se po domě. Jednou na konci srpna jej náhoda přivedla ve tři hodiny nad ránem do obchodu.

Ten malý, zaprášený prostor byl celý ponořen do černočerné tmy s výjimkou jediného místa, z něhož vycházela neobvyklá záře. Když k němu došel, zjistil, že to je ono křišťálové vejce, které stálo na samém rohu pultu hned u výlohy. Štěrbinou v roletě na ně dopadal tenounký paprsek světla, které jako by vyplňovalo celý jeho vnitřek.

Panu Caveovi připadalo, že to odporuje zákonům optiky, jak si je pamatoval z mládí. Chápal by ještě to, že se paprsky díky křišťálu lámou a dopadají do jeho ohniska, ale takovýto rozptyl světla nekorespondoval s jeho povědomím o fyzice.